

MATERIJAL BR. 10

„Nedržavljeni, stranci u vlastitoj zemlji”, članak Camille Petit

„Bili su državljani zemlje koja više ne postoji. Nisu osobe bez države, a nisu ni stranci. Zove ih se „nedržavljanima”. Danas je u Latviji oko 280 000 osoba s tim kompliciranim statusom koji se pojavio uslijed raspada Sovjetskog Saveza. Ovo pitanje svjedoči o problemima integracije ruske manjine u toj zemlji.

„Svoje sam državljanstvo izgubio 1993. godine. Nisam više mogao raditi za Gradsko vijeće Rige. Nisam više mogao kupiti zemljište. Nisam više mogao raditi u političkoj stranci. Drugim riječima, bio sam državljanin drugog reda”. Aleksandar Gaponenko već 60 godina živi u Latviji, ali ga se u njegovoj domovini smatra „nedržavljaninom”. Pod tim statusom nema nikakvih političkih prava i zabranjeno mu je zapošljavanje na određenim radnim mjestima u javnom i pravosudnom sektoru. Osim tih iznimki uživa ista prava kao i svaki državljanin Latvije.

Složeni identitet

Njegov identitet ima višestruke korijene. Rastrgan je između miješanog obiteljskog podrijetla, ruske kulture u kojoj je odrastao i Latvije, svoje domovine u kojoj oduvijek živi. Sebe u prvom redu smatra Rusom.

<http://www.euroviews.eu/2014/2014/04/29/aliens-in-their-own-country/>

Tonski zapis Aleksandra Gaponenka (32 sekunde)

Drugi se smatraju Latvijcima i Rusima. To vrijedi za Elizabetu Krivkovu, koja je zajedno s Aleksandrom Gaponenkom osnovala Kongres nedržavljana, nevladinu organizaciju koja promiče potpuna demokratska prava za nedržavljanu. Da bi postala odvjetnica, prihvatila je državljanstvo u devedesetim godinama.

<http://www.euroviews.eu/2014/2014/04/29/aliens-in-their-own-country/>

Tonski zapis Elizabete Krivkove (36 sekundi)

„Ispit je prožet ideologijom”

Spomenuti višestruki i složeni identiteti prepreka su naturalizaciji jer je njihovo rusko porijeklo u suprotnosti s latvijskim. Da bi dobili latvijsko državljanstvo nedržavljanu moraju položiti ispite znanja latvijskog jezika i znanja o nacionalnoj himni, važnim povijesnim činjenicama i osnovnim načelima nacionalnog ustava. Mnogi nedržavljanu te ispite smatraju nepravednima.

„Ispit je prožet ideologijom. Morate priznati da je Rusija okupirala Latviju. Pitanja o sovjetskim vremenima usmjerena su samo na njihovu tamnu stranu. Kada je riječ o ekonomiji, govori se o industrijalizaciji i prisilnoj kolektivizaciji u poljoprivrednom sektoru. Kada je riječ o životu ljudi, govori se o represiji. Jedan mi je prijatelj objasnio kako se pripremao za ispite. Rekao je: „Znam što mislim o povijesti, ali za potrebe ispita morao sam misliti točno suprotno kako bih imao točne odgovore”, objašnjava Elizabeta Krivkova.

Za Aleksandra Gaponenka, koji je uvijek odbijao naturalizaciju, prihvaćanje latvijskog državljanstva znači i prihvaćanje vladajuće politike. „Da bih položio ispit potrebno je potvrditi da se slažem s ovim modelom društva, a ja mu se u potpunosti protivim. Ne želim prihvatiti činjenicu da je Latvija samo za etničke Latvijce.”

Valerij Komarov također je bivši nedržavljanin koji je prihvatio državljanstvo prije desetak godina kada mu se rodilo prvo dijete. „Polaganje ispita značilo je da priznajem da sam useljenik premda sam rođen u Latviji i oduvijek sam tamo živio. Nisam ja kriv zbog toga što se promijenila geopolitička situacija. Na kraju sam to učinio za svoga sina da ne bi i on dobio taj status”, kaže Komarov.

Utjecaj Rusije

Otkad je ruska vlada 2008. odlučila nedržavljanima ponuditi putovanje u Rusiju bez vize, što je posebno primamljivo onima koji još imaju rodbinu u Rusiji, interes za postupak naturalizacije još je manji. Utjecaj istoka također se neizravno primjećuje u razlici u mirovinskom sustavu i ekonomskim prednostima koje uživaju ruski građani i kojima se potiče nedržavljanu da se odluče za Rusiju. Od 2010. broj naturaliziranih Rusa veći je od onih koji su dobili latvijsko državljanstvo i taj trend se nastavlja. Iako ne postoje istraživanja o razlozima odluke nedržavljana za rusko, a ne latvijsko državljanstvo, Ured za državljanstvo i migracijske poslove priznaje da bi to moglo biti zbog ranijeg umirovljenja. Prema Gaponenku radi se i o obliku protesta protiv politike latvijske vlade prema ruskoj manjini.

Pitanje bez rješenja

Pitanje do danas ostaje neriješeno jer vlada nedržavljanima ne smatra dovoljno legitimnima da im se automatski dodijeli latvijsko državljanstvo. U gotovo dvadeset godina broj nedržavljanina smanjio se sa 730 000 na 280 000. Većinom je to zbog broja umrlih jer je samo 140 000 osoba naturalizirano nakon uvođenja tog statusa. Karlis Eihenbaums, tajnik za medije latvijskog ministra vanjskih poslova, objašnjava zašto nije lako riješiti to pitanje.

<http://www.euroviews.eu/2014/2014/04/29/aliens-in-their-own-country/>

Tonski zapis Karlisa Eihenbaumsa (1m44s)

Čak i ako pitanje automatske naturalizacije nije opcija za latvijsku vladu, takvom se mogućnošću nedržavljanima ipak i dalje potiče na predavanje zahtjeva. Tijekom godina ispiti iz latvijskog jezika i povijesti pojednostavljeni su, a Zakon o državljanstvu doživio je izmjene kako bi se postupak pojednostavnio. Pristojba za naturalizaciju snižena je nekoliko puta za određene kategorije stanovništva (osobe s niskim prihodima, nezaposlene osobe, umirovljenike) te je ukinuta za politički potisnute osobe i osobe s invaliditetom. Međutim, Kongres za nedržavljanima želi mnogo više od pojednostavljenog postupka naturalizacije. Prvi koraci bili bi novčana nadoknada, zaokret u politici prema etničkim Rusima i smanjenje ograničenja zapošljavanja. Međutim dijalog s latvijskom vladom potpuno je prekinut. Djelatnici te organizacije čak su uvjereni da „ona samo čeka smrt svih nedržavljanina“.

Europski izbori, sljedeća nada

Sljedeća nadanja za promjenama treba potražiti na europskoj strani. „Postoje izgledi da će nakon izbora socijalni demokrati i stranke lijevice biti na čelu Europske komisije i Parlamenta“, riječi su Elizabete Krivkove. Međutim, kao što to ističe Aleksandar Gaponenko: „Kao nedržavljanin bez političkih prava na to ne mogu utjecati“.

Za više informacija o povijesnoj pozadini stvaranja tog statusa pogledajte interaktivni vremenski prikaz na kraju članka.

Izvor: [Euroviews 2014](#)

- S kojim se glavnim izazovima suočavaju etnički Rusi u Latviji?
- Kako su povijesna događanja doprinijela aktualnom stanju u zemlji?
- Kako je latvijska vlada odgovorila na tu situaciju?
- Što bi vaši učenici predložili kako bi se riješila neka pitanja?